

HABERLER

TEZ ÖZLERİ

Bu sayıdan başlayarak; son iki yıl içinde yurt içi ve dışında çeşitli üniversitelerde doktora ve doçentlik tezi sunan ve sonuçlandıran üyelerimizin, çalışmalarını tanıttığı yazılar sunulacaktır. Aşağıda; dergi yayma verilinceye kadar Odamıza gönderilen tez konuları verilmiştir.

KALECİK - İÜNEY , SULAKYURT (Ankara) ARASINDAKİ BÖLGENİN PETROL OLANAKLARININ ARAŞTIRILMASI

Güner ÜNALAN (Doçentlik Tezi, 1982)

tecelemede Çankırı havzasının batı kenarında yer alan 450 tana Hk bir alanın 1/25 000 ölçekli haritası yapılmıştır. Litostratigrafi esasına dayalı olarak yapılan bu çalışmada, Uluslararası Stratigrafi Klavuzunda belirtilen kurallara uygun olarak toplam 12 formasyon ayırtlanmıştır.

Önemli kıvrımlar, faylar ve diskordanslar tanımlanmış ve sahanın paleocografik evrimi ana hatlarıyla açıklığa kavuşturulmuştur.

Tezin, doğrudan petrole dönük olan ikinci bölümün-

de ise, ele alınan sahadaki ana, hazne ve örtü kaya fa, siyesleri ile birlikte yapısal ve stmgigrafik kapan olanağlarının neler olabileceği belirtilmiş ve ana kaya olması düşünülen formasyonlar üzerinde bazı analizler (Organik karbon, kerojenin niteliği, vltlrnit yansıması, kil parajenezleri ve illt kristallik ölçümleri) yapılmıştır. Bu analizlerden alınan sonuçlar da dikkate alınarak, sahanın petrol olanakları yönünden bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

88 sayfa, 20 şekil, 12 fototraf, 2 ek.

TOSYA (Kastamonu) İLE BAYAT (Çoruh) ASASINDAKİ BÖLGENİN JEOLJİSİ

Rıfat YOLDAŞ (Doktora Tezi, 1982)

Prof. Dr. Mehmet Akartuna yönetiminde hazırlanan tezde; Tosya ile Bayat ilçeleri arasında kalan yaklaşık 1050 kma lik bir alanın *ym,mü* ölçekli jeoloji haritası yapılarak, bölgenin stratigrafik ve yapısal sorunlarının çözümlenmesine çalışılmıştır.

Formasyonların ve çökeldikleri ortamların ayrıntılı olarak tanımlanması, bölgede yaygın mostralara veren ofiyolittli melanj kökeninin, yerleşime yağının ve yerleşme mekanizmasının araştırılması, inceleme alanının içinde bulunduğu havzanın olası konumunun ve bes-

lenme yönlerinin ortaya, çıkarılması, bölgeye etkimiş stress yönlerinin ve bunların bölgesel tektonikle ilişkilerinin saptanması, volkanizmanın nitelik ve kökeni ile metamorfizmanın faslyeş ve kökeninin bulunması, bölgenin paleocof rafik sentezinin yapılması ve petrol olanaklarının araştırılması incelemenin başlıca konularını oluşturmakta ve bu inceleme ile bölge jeolojisine, saha ve laboratuvar gözlemlerine dayalı çözümler getirilmektedir.

Sil sayfa, 10fi şekil, 21 tablo, 123 fotofraf, 6 ek.

«ULEMAN (Mamf) OFİYOLİTÜTfİN JEOLJİSİ VE PETROLOJİSİ

Yusuf Ziya ÖZKAN (Doktora Tezi, 1982)

Prof. Dr. Önder öztunâh yönetiminde gerçekleştirilen bu doktora tezinde, Guleman Oflyollti olarak tanımlanan ultramafik-mafik kayalar asbirimlere ayrılarak, yaklaşık 400 kmS'lik bir alanın 1/25.000 ölçekli jeoloji haritası yapılmış; Jeolojik, petrolojik ve yapısal olarak incelenmiştir.

ilk aşamada ofiyolitin istifsel düzeni açığa çıkarılmış, ayrılan birimler saha ve laboratuvar incelemelerine dayalı olarak, mineralojik bileşimleri, mineral kimya-

lan, yapısal ve dokusal Özellikleri ile tammlanmıştır. Ayrıca söz konusu fea,yaçların mineralojik bileşimlerinde gözlenen değişikliklerle ofiyolitin oluşumundan sonra düşük dereceli bir metamorfizma etkisinde kaldığı saptanmış ve bu metamorfizmanın niteliği, koşulları ile ofiyolittli evrimindeki yeri gibi sorunlara yaklaşımlarda bulunulmuştur.

Bu arada yapısal sorunlarla da ilgilenilmiş, inceleme alanının ana yapıları tanıtılmış ve özellikle ofiyolitin iç

yapısı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Daha sonra da ulaşılan sonuçlar ışığında;

— Guleman Ofiyoliti krom yatakları, çeşitli jeolojik değişkenler gözlemlenerek sınıflandırılmış ve olanakları açısından değerlendirilmiştir.

— Öfiyolit oluşumu ve evrimine ilişkin genel sorunlar tartışılmış, bu konudaki varsayımlar irdelenmiş,
— Son bölümde de bir jeolojik evrim modeli denemesine girilmiştir.

XI, 168 sayfa, 38 şekil, 11 çizelge, 89 fotoğraf, 3 ek.

SİMAV DOLAYININ JEOLJİSİ VE METAMÖRF KAYAÇLARININ EVRİMİ

Neşat KONAK (Doktora Tezi, 1982)

Prof. Dr. Önder ÖZTUNALI denetiminde gerçekleştirilen çalışmada Menderes masifinin kuzey kesiminde yer alan Simav Dağı ve yakın çevresi inceleme alanı olarak seçilmiştir.

Batı Anadolu'da yer alan Menderes masifinde sürdürülen çalışmaların yüzyıllık bir geçmişi vardır. Bu çalışmalar sonucunda belirli konularda görüş ayrılıkları belirmiş ve birbirinden farklı yorumlar üretilmiştir. Masifin konumu ve yayılım alanı, litoloji topluluğu ve kökeni, çekirdekleri metamorfizmi kavramı ve ilişki, ilksel kayaçların yaşı ile geçirdiği metamorfizmaların yaşı ve niteliği, daha genç litolojilerle olan ilişkileri

görüş ayrılıklarının belirginleştiği sorunların başlıcalarıdır. Sayıları daha da arttılabilecek bu sorunların gözümüne katkıda bulunmak amacıyla yörede yüzeylenen metamorfizma nitelikleri olanakların elverdiği düzeyde ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Çalışma konusu gereği metamorfizma dışında kalan Mesozoik ve Tersiyer yaşlı kayaçlara kısaca yer verilmiş; stratigrafik ve litolojik özelliklerine, konumlarına ve yaş ilişkilerine ayrıntıya girmeksizin değinilmiştir.

179 sayfa, 14 şekil, 55 foto, 6 çizelge, 6 ek.

BALIKESİR BALYA CEVHERLİ SAHALARININ JEOLJİSİ - MİNERALOGİSİ VE MADEN POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Zeki AKYÖL, (Doktora Tezi, 1982)

İstanbul Üniversitesi Yerbilimleri Fakültesi Jeoloji Mühendisliği bölümünde, Yerbilimleri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Önder Öztunalı denetiminde gerçekleştirilmiştir.

Yıllardan beri Türkiye'de, maden potansiyeli varlığı veya yokluğu bir sorun olan Balya Madeninin bu galigma ile, büyük bir potansiyel içerdiği saptanmıştır, Kurşun-çinko içerikli cevherleşmenin oluşum koşulları incelenmiş, yatağın derinlere doğru dokanak ornatma (kontakt metamorfik) tip bir yatak olduğu ortaya çıkarılmıştır, Cevherleşmenin oluşumunda en büyük etken olan: stratigrafik; magma tiki ve tektonik olguların ayrıntılı incelenip ve büyük cevherleşme için uygun koşullar oluşturduğu yorumlanmıştır. Balya çevresinde geniş cevherleşmeye neden olduğu saptanan bu olguların, yörede dokanak başkalaşım (kontakt metamorfik) ve

hidrotermal tipi cevherleşmenin oluşumunu sağladığı saptanmıştır!?

Dasit ile kireçtaşı blokları Üst Triyas çökellerinin dokanafında, dokanak zonunda görülen cevherleşmenin nedeninin gömülü bir granit-granodiyorit sokulumuna bağlı olduğu düşünülmektedir. Derinlik arttıkça hidrotermal tip cevherleşmeden dokanak ornatma tipi cevherleşmeye geçmektedir.

Başlıca cevher mineralleri galenit, sfalerit, pirrit, az kalkopirit, tali cevher mineralleri ise: pirotin, markazit, bizmutin, arsenopirit, fahlers, kozalit, argenit, hursait, heyrovskit, magnetit, polianit, piroluzit, antimonit, realgar ve orpimenttir.

Yapılan çalışmalar ve değerlendirmeler sonucu, gerekli tesislerin kurulması yolunda Bakanlık tarafından girişimler sürdürülmektedir.

122 sayfa, 18 ek, 4 tablo, 9 şekil, 40 fotoğraf.

KULA YÖRESİNİN JEOLJİSİ VE VOLKANİTLERİN PETROLOJİSİ

Tuncay ERCAN (Doktora Tezi, 1982)

Prof. Dr. Önder Öztunalı denetiminde gerçekleştirilen bu doktora tezinde; Manisa ili Kula ilçe merkezinde çevresindeki yaklaşık 600 km² lik bir alanda 1/25000 ölçekli jeolojik harita yapılarak, hölgenin stratigrafik ve yapısal sorunları çözümlenmiş ve yaygın olarak bulunan Kuvaterner yaşlı bazaltik volkanik kayaçlardaki petrolojyasal incelemelerle, plaka tektoniği açısından kökensel yorumlarına gidilmiştir.

Bölgesel jeotektonik evrimleri açıklayıcı uygulamalar

larda volkanik kayaçların plaka devrimleri ile olan doğrudan ilişkilerinin incelenmeleriyle çeşitli çözümler elde edildiği göz önüne alınarak, Kula volkan derinde sürdürülen petrolojyasal çalışmaların yanısıra, tüm Batı Anadolu, Ege adaları ve Yunanistan'daki Senozoyik yaşlı difer volkanik kayaçlarda da araştırmalar yapılmıştır. Farklı üç evrede oluşan Kula alkali bazaltik lavlarının ilksel manto kökenli olup, manto üzerindeki bir sıcak noktadan sorguç yolu ile manto yükselmesiyle o-

lugmuğ bir rift völkânizması olduğu görüşüne varılarak yeryüzündeki ana rift kufuğu ve sıcak noktalar da araştırılmış ve e| kökenli dığer bazaltik lavlarla Kula lavlarının kargılatılmaları da yapılmıştır. Ayrıca Batı Anadolu'nun Miyosen ve sonrası tektonik gelişimi, plaka

tektoniğı kuramı İlkeleri İğinde İncelenmiş, ve bir rift-leşme tektoniğinin egemen oldu u, günümüzde de etkin, lifini sürdürdüğü ortaya konmuştur,

165 Sayfa, 44 Şekil, 3 Çizelge, 61 Fotoğraf,

DENİZLİ, SABAYKÖY - BULDAN ALANININ JEOLJİSİ: VE JEOTERMAL ENERJİ OLANAKLARI

Şakir gİMŞEK (Doktora Tezi, 1982)

İstanbul Üniversitesi Yerbilimleri Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü'nde, Bölüm Başkanı Prof. Dr. S, Okay Hreskay denetiminde gei-çekleştirilmiştir. Türkl. yt'de jeotermal enerji konusunda hazırlanmış. İlk doktora tezidir;«

• Büyük Menderes ve Gediz grabenlerinin kesim bölgesindeki Sarayköy-Buldan alanında Jeotermal enerji oluşumunu saflayan ana öf elerden ısıtıcı, hazne kaya, Örtü* kaya vş * beslenme olguları saptanarak, jeotermal

enerji olanakları değerlendirilmiştir. Bu bölgede Kızıldere, Tekkehamam, Buldan ve Yenice alanlarının önemli jeotermal enerji potansiyelinin bulunduğu belirlenmiştir, Kızıldere jeotermal alanında yapılan def erlendirmelere göre; entegre tesislerin kurulması halinde, jeotermal enerji en ekonomik ve tükenmez enerji kaynağımız olacaktır.

168 sayfa, 48 şekil, 7 çizelge, 4 ek, 14 f otograf.

KEÇİBOBLU KÜKÜRT YATAKLABI OLUŞUMU VE YÖBENİN JEOLJİSİ

Kadir SARIİZ (Doktora Tezi, 1982)

Doğ Dr, İlik özpeker yönetiminde gerçekleştirilen bu doktora tezinde, özellikle Keçiborlu Küçük Yatakları'nın oluşumu açıklanmaya çalışılmıştır. Bunun için, yataklar çevresinin jeolojisinin de ayrıntılı İncelenmesi gerekmektedir,

İşte bu amaçla 3 paftanın V28 000 Ölçekli jeoloji haritası hazırlanmış, çalışma alan içindeki kayaların stratigrafisi ve petrografileri incelenmiştir. Ayrıca yörenin tektonik i üzerinde de durularak, bölgenin Firenen, Ştriyen ve Bodaniyen olmak üzere başlıca üç Alpin, kıvrımın evresinin etkisinde kaldığı ortaya konulmuştur. Cevherleşme ile ilgisi nedeniyle inceleme alanındaki volkanik kayalarla da özellikle İlgilenilmiştir. petrografik ve Petrokimyasal Özellikleri ile tanımlanmıştır.

Bu firada çalışmanın ana konusunu oluşturan küçürt yatakları ayrıntılı olarak ele alınmış, mineralojik, jeo-

lojik ve kimyasal olarak incelenmiştir. Bu araştırmaların sonucu olarak, yöredeki cevherleşmeleri saflayan H₂ S, SO₂, HS içeren eriyiklerin Pliyosen yağlı volkanik etkinlikle İlgili oldu u; kırık ve çatlaklar boyunca yükselen sülfürlü gazların yeraltı suyu ile kontamine olduktan sonra küçürt ve FeS₂ cevherlerinin uygun bir İtolojik ortamda gökeldikleri anlaşılmıştır. Böylece genel olarak cevherleşmenin; 1) Kırık ve çatlak zonlarının dağılımı, 2) Cevher oluşumunu saflayan yeraltı su tablasının durumu, 3) Cevher içeren ana kayaların fiziksel özellikleri denetiminde gelistif 1 açığa çıkarılmıştır. Buna uygun olarak yöresel jeolojik kossullarda cevher yerleşimi için uygun İtolojik ortamı tüflerin safladığı ve esas mineralizasyonların Kumlu, dere'den Babegdere'ye kadar uzanan iariyaj zonunda gelistif i anlaşılmıştır,

xn + 111 sayfa, S6 şekil, 20 tablo 10 foto 45 ek.

YUNAK (Konya) -MAGNEZİTLEBİNİN OLUŞUM SORUNLABI, DEÖBLENDİBİLİVELEBİ VE YÖBE KAYAÇLABİNİN PETBOJENEZİ

Mefail YENİYOL (Doktora Tezi, 1981)

Bu çalışmada, Yunak İlçesi dolayında yer alan magnezit yataklarının oluşum ile yataklanma sorunlarının çözümlenmesi ve bu yatakların ekonomik açıdan değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yunak dolayının stratigrafisi, ofiyolit topluluğu ile AJt Eosen, Neojen ve Kuvaterner yaşlı kayalarla temsil edilmektedir, İncelenen alanı etkileyen ilk yapısal hareketler Üst Kretase-Alt paleosen yaşlıdır. Sıkışma tektonik i ntelifindeki bu hareketlerle, ofiyolit kayalarının yerleşmesi ve "çok düşük derece metamorfizması" saf lanmıştır. Daha sonra etkin olan Orta Eosen ve daha genç yastaki hareketler gerilme tektonik i ntelif İndedir. Magnizit oluşumu, ofiyolit topluluğuna ait

kayaçlardan serpentinit içinde daf inik ve düzensiz bir biçimde; blok, mercek ve afımsı damarcıklar halinde yataklanırlar,

Saha ve laboratuvar çalışmaları sonucunda magnezitlerin, Üst Kretase-Alt Paleosen'deki hareketlerin paralelinde ve bu hareketlerin denetlediğı metamorfizma koşullarında oluştuğu saptanmıştır. Ayrıca, yatakların değerlendirilmesi amacıyla çeşitli madencilik çalışmaları yapılmış ve yörede ekonomik boyutlarda bir magnezit potansiyeli ortaya konmuştur,

30 sayfa, 8 Jeolojik harita, 3 Jeolojik kesit, 8 şekil, 6 tablo, 15 fotoğraf,

KONFERANS

PLÂKA TEKTONİĞİ TEOKİSİ AÇISINDAN KIBRIS'IN JEOTEKTONİK VE JEOLJİK KONUMUNUN ÖNEMİ

Güner GÖYMEN

Son 10-15 yıl içinde, yerküresi konusunda bilinenleri büyült ölgüde değiştiren, yerbilimlerinde bilimsel bir devrim diyebileceğimiz hızlı gelişmeler görülmüştür.

Son yıllarda bütün gizli maden yatakları ve petrol, bu yeni jeotektonik teorilerin ışığı altında yapılan teorik hesaplar sonucu bulunmuştur.

Son gelişmelerden sonra bugüne kadar Önemli görülen" küçük ada, göller, buzullarla kaplı sahalar, bir denbire, savaşlara neden olacak kadar büyük ilgi uyan", dırmiştir.

İnsanlık; dünya doğal kaynak potansiyelinin, yakın bir gelecekte tüketimi karşıyamıyacağı endişesi ile yeni doğal kaynakların en kısa zamanda bulunabilmesi için bilimsel çalışmalara hız vermektedir. Çağımızın en büyük karakteristiği bilimsel bulguların teorik bulgular olmaktan çıkması ve zaman faktörünü sıfıra indirilmesine uygulanma alanına aktarılabilmesidir. Yani bilim ile teknik çağımızda iş işe girmiştir.

Bilimsel çalışmalara maddi imkânsızlıklar nedeni ile aynı hızla İştirak'edemiyen ülke mühendislerine düşen görev, bu bilimsel gelişmeleri takip etmek ve ülkelerine uygulama çarelerini aramaktır.

Yer bilimlerindeki yeni buluşlar, özellikle okyanus tabanındaki doğal kaynaklar ve ada yayları konusunda yenilikler getirmiştir. Günümüzde kıtaların içinde yer alan eski orojenik kuşak bölümlerinin ada yayı ve okyanus tabanı çökelleri olarak yorumlanmaktadır. Yani eski ada yayları kıtalar içinde yer alır.

Eski kuram yer küresinin statik olduğunu, kıta ve okyanus havzalarının sabitliklerini kabul ederdi, 1805 yılında meteorolojisi ve jeofizikçi olan "WEGNER İle bağlayan, kıtaların statik değil bilâkis dinamik olduğunu söyleyen görüş, son yıllarda hızla gelişmiş ve yerküresinin hareket mekanizması tamamen açıklanarak yeni jeotektonik kural "Plâka Tektoniği Teorisi" ortaya çıkmıştır.

Bu kuram iki temel görüş üzerine kurulur:

1. Bunlardan birincisi okyanus havzalarının şekil ve büyüklük bakımından duraylı olmadığı

2. İkinci temel görüş ise kıtaların kaymasıdır.

Bu İki temel kavram üzerine kurulan Plâka Tektoniği Teorisi'ni aşağıdaki şekilde özetlersek Kıbrıs'ın jeotektonik ve jeolojik konumunun önemi kolaylıkla ortaya çıkar.

Plâka Tektoniği Teorisine göre yer küresinin dış kısmında 70 ile 100 km, kalınlıkta litosfer ismi verilen sert taşlardan oluşmuş silikat kabuk vardır. Bunun altında astenosfer denen yumuşak üst manto zonu bulunur. Üst manto zonu içinde sıcaklık farkından meydana gelen konveksiyon akımlarının etkisi ile litosfer parçalanarak

lanarak plâkalara ayrılmıştır. Kıtalar bu plâkalar üzerinde bulunur. Okyanus tabanlarını bu plâkaların 3ü ile örtülü kısımları oluşturur. Plâkalar üzerlerindeki kıtalarla birlikte astenosfer üstünde sal gibi yüzerler. Plâkalar astenosfer üzerinde hareket ederken arz üzerinde yayılma kutbu denen bir kutup etrafında daireler çizerler. Birbirinden uzaklaşan plâkalar arasında okyanus eksenine tekabül eden yerde bir yarık meydana gelir. Bu yarıktan orta çizginin iki tarafına doğru sürekli olarak bazalt birleşimindeki lavlar yayılır. Okyanus kabuğunun bu şekilde parçalanması plâka geoklinde büyük katı bloklara bölünmesi jeotektonik teorisinin esaslı dayanağıdır, Plâkaların birbirinden uzaklaşacak şekilde hareket ettikleri yerlerde plâkaların içinde gömülmüş durumda bulunan kıtalar da aynı şekilde birbirinden uzaklaşır. Okyanus dibinde bulunan yer kabuğunun en alt kısmı Üst manto malzemesinden oluşmuştur. Plâkanın en üst 5 km, İlk kısmı yastık lavlarından (spilitik bileşimde) ve çok İnce bir sediment örtüsünde» (deniz altı tüfleri, anglomera ve kalkerlerden) meydana gelmiştir.

Yukarıdaki açıklamadan anlaşılacağı gibi bir plâka, bir kenarı boyunca üst manto malzemesinin İlavesi ile büyümektedir. Buna plâkanın arka kenarı denir. Plâkanın diğer kenarına ön kenar ismi verilir, ön kenara doğru hareket eden plâkanın ön kenarı başka bir plâkanın karşı kenarı altına girer. Bu suretle plâkanın ön kenar malzemesinin bir kısmı astenosfere geri döner. Bu takdirde derin bir okyanus çukuru oluşur. Bu zonlar yer küresinde sık sık depremlerin görüldüğü zonlardır. Astenosfere dalan levha parçalarının bulunduğu bu zonlara BENİOFF ZONU denir. Veya ynkmlaşan plâka kenarları üst mantoya dalmaksızın yükleri sıra dağları meydana getirmek üzere, yer kabuğunu daraltacak şekilde kırılır, bükülür ve ezilir. Eğer hız fazla olursa plâkalar kendiliğinden kırılır, parçalanır daha ileri safhalarda manto içine çökerler ve yine bir okyanus çukuru meydana gelir. Plâkaların birbirine yaklaşması yavaş olursa kıtaların önlerindeki ada yayları oluşur, Dünya haritasında litosferik kıtaların kenarları bu dar deprem zonları boyunca çizilebilir. Bugün Plâka tektoniği teorisi okyanus dibine yapılan sondajlarla doğru, lanmış durumdadır.

Plâka tektoniği teorisine göre günümüzde birçok kıta kenarında jeosenkinal oluşmakta ve gelişmektedir. Jeosenkinaler iki kısma ayrılır. Öjeosenkinaler kıta sahanlığından ötede kıta yokuşunda miyojeosenkinaler kıta sahanlığı üzerinde kıta düzünde oluşurlar.

Günümüzde ekonomik değeri olan deniz altı maden yatakları plâka kenarlarına tekabül eden birçok kıta sa-

(*) Gazi Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Güner Göymen'in, Kıbrıs Türk Federe Devleti Tarım, Doğal Kaynaklar ve Enerji Bakanlığının davetlisi olarak Lefkoşe'de 20.8.1983 günü verdiği konferans.

hanlıklarında bulunmaktadır. Kıta yamaçları altında bulunan petrol ve dofal güz yatakları tesbit edilmiştir. Kıta sahanlıkları üzerindeki plaser yatakları ve kıta sahanlığı altına gömülmüş ve komşu kıta kenarların, daklelerle özel ilişkileri görülen seçitli mineral yatakları son senelerde bu teorinin ışığı altında bulunmuştur. Ayrıca derin deniz tabanının geniş alanlarını örten mangan oluşumları mevcuttur. Görülüyor ki bunların yer kabuğunda çok geniş olan okyanus tabanı çökellerinin, maden ve enerji kaynağı bakımından ümitli olması safımızın artan dofal kaynak tüketimi açısından büyük önem taşımaktadır.

Su altında bulunan bir okyanus ortası sırta yer alan yani iraksıyan levha kenarında oluşan ekonomik bakımdan önemli metalik sülfid yataklarında, günümüzün olanakları ile deniz altında ayrıntılı araştırmalar yapmak olanak dışıdır. Fakat yer yüzünde tektonik hareketlerle su yüzüne çıkmış, bu tür bir maden yatağı bilinmektedir. Bu da Kıbrıs adasındaki Trodos masifinde, bulunan bakır yataklarıdır, Trodos masifi ve civarında yapılacak incelemeler yeni maden yataklarının bulunması için önemli ip uçları verecektir,

Haas cevher gövdeleri Trodos masifinin üst volkanik tabakalındadır, Trodosdaki (Karadağ-) sülfid cevher gövdelerinin Trodos masifinin kıta olmasından önce mi, yoksa sonra mı olduğu henüz kesin olarak bilinmemektedir, önce ise cevher gövdeleri deniz tabanının temsilcisi olan senjenetik volkanik sedimenter oluşumlardır. Veya oluşumlar sonradan Karadağ' masifinin kırıklarından yükselen hidrotermal eriyiklerle meydana gelmiştir. Yani epigenetik bir cevherleşme mevcuttur.

Bugün deniz altı veya öjeosenklinal volkanizması ile birlikte oluşan maden yataklarına dünyada Kıbrıs

türü maden yatakları ismi verilmektedir. Diğer örnekler Kaliforniya'daki Island Adaları, Türkiye'deki Ergani Maden ve Küre Madeni, Kızıldenizdeki metalce zengin çamurlardır.

Olanaklı ortamlar arasında Hawaii Sırtı, Küba, Filipinler gibi yer yüzünde ada yaylanma bulundurulabilecek alanlar sayılabilir (Adayaylan, yavaş yakımsıyan iki plaka arasındaki adaların bulunduğu kuşaklardır),

Kıbrıs türü maden yataklarının erken epigenetik veya senjenetik oluşmaları, bunların su altı tüpleri, yarı, tıkkavları breşleri, volkanoklastik çökeller içinde bulunmaları ile kolayca açıklanabilir,

Kıbrıs türü maden yataklarının oluşmasını açıklayan jeokimyasal faktör de yüksek eser metal boşalmasıdır. Bu boşalma aktif sorguçu şekilli konveksiyonun sonucu olan küresel volkanizma dönemleri ile birlikte olur,

Yakınsayan levha kenarları, küçük okyanus havzaları ve kıtalara komşu olan derin deniz hendekleri petrolün oluşmasına uygun koşullar yaratır. Iraksıyan levha kenarları, kıta sahanlıkları ve kıta yokuşu altında petrol birikimine müsait ortam meydana getirir.

Yukarıdaki kısa açıklamalardan görülür ki mineral ve petrol yataklarının birikiminde levha kenarlarının oynadığı rol çok büyüktür. Yeryüzündeki bu tür maden ve dofal petrol modellerinin incelenmesi sayesinde sadece deniz altındaki değil, tektonik olaylar ile su üstüne çıkmış kıtalar üzerindeki yer altı servetlerinin bulunmasının da kolaylaşacağı ortadadır,

Kıbrıs Adasının jeotektonik ve Jeolojik yapısı incelenerek elde edilecek her yeni veri plaka, tektoniği teorisi, sinin gelişmesi ve yeni yatakların bulunması için çok önemli bilimsel bir katkı olacaktır.